

**Хоменко В. Р.**, студентка 1 курсу, група МЕ-1-8,  
**Соломка О. М.**, к.е.н., доцент  
*Національний університет харчових технологій (м. Київ, Україна)*  
*e-mail: olga\_solomka@ukr.net*

## **ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В УКРАЇНІ І СВІТІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Традиційні методи ведення сільського господарства: широке використання хімікатів, вирощування певної культури тривалий час на одних і тих же площах, - часто призводять до зниження родючості ґрунтів, скорочення обсягів виробництва, підвищення вмісту залишків хімічних добрив та інших хімічних елементів в сільськогосподарській продукції.

Світовий досвід в області розробок систем стабільного забезпечення населення сільськогосподарською продукцією в довгостроковій перспективі, охорони навколишнього середовища і знаходження нових можливостей для розвитку сільгоспвиробників і сільських районів в цілому привів до ідеї органічного сільського господарства, основною метою якого є максимальне використання в землеробській практиці природних біологічних процесів і виробництво якісних продуктів харчування.

На сучасному етапі розвитку землеробства ступінь продовольчої безпеки, здоров'я населення і рівень якості його життя багато в чому визначаються новітніми розробками в галузі альтернативного сільського господарства, збереженням природних ресурсів і в першу чергу, основного засобу виробництва - землі. В той же час незаповнена ємність ринку органічної продукції та майже необмежений потенціал для розвитку екологічного виробництва в Україні створюють всі необхідні умови для підвищення конкурентоспроможності українських сільських товаровиробників. У зв'язку з цим в Україні стає актуальним обґрунтування механізму трансформації сільськогосподарських товаровиробників на органічні методи господарювання.

Виробництво органічних продуктів харчування можна віднести до галузей світової економіки, що найбільш динамічно розвиваються. Концепція виробництва екологічно чистої продукції сільського господарства отримала свій початок в середині минулого століття. Основною передумовою такої концепції послужила необхідність пошуку альтернативи традиційному і особливо інтенсивному сільськогосподарському виробництву, що обумовило активний і зростаючий вплив на навколишнє середовище.

За останні 17 років площі органічного сільського господарства збільшилися більш, ніж в 4 рази, сертифіковано понад 2,4 млн органічних виробників, понад три чверті з яких знаходяться в країнах, що розвиваються (Азія, Африка та Латинська Америка). В даний час під органічним виробництвом задіяно 1,1% світової площі сільськогосподарських земель. В цілому в світі під органічне сільське господарство відведені чималі площі, зокрема, в Північній Америці - 3,0 млн га, Латинській Америці - 6,6 млн га, Європі - 11,5 млн га, Азії - 3,4 млн га, Африці 1,2 млн га, Австралії і Океанії - 17,3 млн га [1, с.4].

Виробництво органічних продуктів харчування дає величезні можливості для бізнесу сільськогосподарських виробників.

В деяких розвинених країнах органічне сільське господарство займає значну частку продовольчої системи (10 відсотків в Австрії, 7,8 відсотка в Швейцарії), а в багатьох інших країнах темпи зростання перевищують 20 відсотків в рік (наприклад, США, Франція, Японія, Сінгапур). Деякі з країн, що розвиваються, мають невеликі внутрішні органічні ринки (наприклад, Єгипет), і деякі почали використовувати вигідні експортні можливості, що надаються органічним сільським господарством (наприклад, експорт мексиканського кави, бавовни з Уганди) [2].

Попит на екологічно чисті продукти створив нові експортні можливості для країн, що розвиваються. У той час як деякі споживачі віддають перевагу місцевим органічним

продуктам, попит на різноманітні продукти харчування круглий рік не дозволяє певній країні отримувати органічні продукти харчування повністю в межах своїх кордонів. В результаті багато країн почали успішно експортувати екологічно чисті продукти (наприклад, тропічні фрукти в європейську індустрію дитячого харчування, зimbabwe'ські трави в Південну Африку, шість африканських країн експортують бавовну в Європейське співтовариство). Як правило, органічний експорт продається зі значними надбавками, часто за цінами на 20 відсотків вище, ніж ідентичні товари, вироблені на неорганічних фермах.

Проведене дослідження свідчить, що в світі домінує органічна продукція продовольчого призначення, проте в деяких країнах прискореними темпами зростає непродовольчий органічний ринок (продукція, вироблена на основі органічного бавовни, льону, вовни, фармацевтична та косметична продукція).

Зарубіжний досвід свідчить, що типовими споживачами органічної продукції є міські жителі з високою купівельною спроможністю, що належать до середнього і вищого соціального класу, які піклуються про здоров'я сім'ї та орієнтуються на високоякісну продукцію. Основна маса органічної продукції реалізується в високорозвинених індустріальних країнах світу [1, с.11].

Для українського АПК зарубіжний досвід організації виробництва органічної продукції та її протекціонізм з боку держави представляє великий інтерес. Підтримка органічного сільського господарства розглядається як один з варіантів досягнення сталого розвитку сільських територій, а також як один із способів збереження і захисту навколишнього середовища.

Чинниками розвитку органічного ринку в Україні є: вигідне географічне розташування, родючі чорноземи, близькість ринків збуту для експорту.

Органічне сільськогосподарське виробництво має включати такі компоненти, як:

- національний реєстр дозволених і заборонених препаратів;
- система сертифікації та інспекційного контролю (аудиту);
- відповідна система реалізації продукції або ринку;
- обов'язковий розвиток тваринництва;
- переважне використання органічних і природних мінеральних добрив;
- формування стійких ландшафтів;
- використання біознака для маркування продукції.

Вважаємо, що сутність органічного сільського господарства можна сформулювати як поняття, що охоплює всі системи землеробства, що ґрунтуються на природних засобах і ресурсах, що враховують природні потреби рослинного і тваринного світу, навколишнього природного середовища, основною метою якого виступає процес виробництва екологічної (органічної) продукції, засвідченої міжнародними і національними екологічними сертифікатами.

Організаційно-економічний механізм державного управління розвитком сільського господарства, орієнтованого на виробництво органічної продукції повинен включати організаційні (державне регулювання, державний протекціонізм, сертифікація, екостандарти, нормативно-правова база, планування, прогнозування, контроль виробництва, підготовка кадрів, агротехніка, агроєкокластери) та економічні (інвестиції, кредит, лізинг, аграрні інновації оподаткування, субсидії, дотації, гранти, страхування, маркетинг, аналіз ринку, держзакупки) інструменти державного впливу.

Перехід на технології «органік» дозволить захистити навколишнє середовище від подальшого забруднення отрутохімікатами, населенню харчуватися нешкідливими для здоров'я продуктами харчування, а сільгоспвиробникам отримати високу додану вартість.

Незважаючи на наявність маси невирішених проблем на звичайному агропродовольчому ринку і вимог продовольчої безпеки України, необхідно розвивати ринок продукції органічного сільського господарства. Серед переваг даного вектору розвитку слід виділити: підвищення якості продовольчої продукції, внесок у забезпечення

сталого розвитку сільських територій, розширення можливостей інноваційного розвитку, диверсифікацію експорту.

#### **Список використаних джерел**

1. Григорук В.В., Климов Е.В. Развитие органического сельского хозяйства в мире и Казахстане / под общ. ред. проф. Х. Муминджанова. Анкара: Изд-во ФАО, 2016. 168 с.
2. Organic agriculture. URL: [http://www.fao.org/3/X0075e/X0075e.htm#P81\\_1359](http://www.fao.org/3/X0075e/X0075e.htm#P81_1359) (дата звернення: 05.12.2019).